

عنوان دستورالعمل: آموزش خودمراقبتی برای بیماری های شایع

دامنه کاربرد:

کلیه بخش های بستری و در فرایند آموزش به بیمار

هدف: ارتقاء سطح آگاهی بیماران و مدیریت هدفمند آموزش ها و تامین نیازهای آموزشی بیماران با اخذ مشارکت آنان در اجرای طرح مراقبت و درمان تدوین شده است.

تعاریف:

بیمارستان ارتقاء دهنده سلامت: بیمارستانی که صرفا به ارایه خدمات پزشکی و پرستاری با کیفیت بالا نمی پردازد بلکه چنان هویتی حقوقی پدید آورد که دربرگیرنده اهداف ارتقای سلامت باشد، ساختار و فرهنگ سازمانی آن به ارتقای سلامت بپردازد و شامل نقش های فعال و مشارکتی برای بیماران و کلیه کارکنان باشد.

ارتقای سلامت: فرایند توانمندسازی افراد در افزایش کنترل و ارتقاء و بهبود سلامت خود می باشد.

Follow-up: فرایندها و اقدامات صورت گرفته پس از انجام شدن یک خدمت.

خودمراقبتی: مجموعه ای از اعمال است که فرد به صورت اکتسابی، آگاهانه و هدفدار برای خود، فرزندان و خانواده اش انجام می دهد تا از لحاظ جسمی، روانی، اجتماعی سالم بماند و همچنین در صورت ابتلا به بیماری و بستری در بیمارستان براساس آموزش های دریافتی در حین بستری و پس از ترخیص از سلامت خود و خانواده اش حفاظت نماید.

مهارت مسئول:

کارشناس پرستاری

شرح اقدامات: (به ترتیب انجام آن و مشخص کردن مسئول انجام)

شرح دستورالعمل آموزش خودمراقبتی

گام الف) تشکیل کارگروه آموزش به بیمار در هریک از بخشهای بالینی متشکل از:

رئیس بخش

سرپرستار بخش

سوپروایزر آموزشی

مسئول نظارت بر آموزش به بیمار در سطح بیمارستان

مسئول آموزش به بیمار هر بخش

عنوان دستورالعمل: آموزش خودمراقبتی برای بیماری های شایع

که به منظور مشارکت کارکنان در امر آموزش بیماران و ارتقای کیفی این فرایند مهم، از بین کارکنان پرستاری بیمارستان مسئول آموزش بیمار در هر بخش بالینی تعیین می شود. مسئول آموزش بیماران همان رابط آموزشی بخش هستند و توسط مدیر پرستاری ابلاغ ایشان صادر می گردد.

اهم وظایف مسئول آموزش بیمار در هریک از بخشهای بالینی شامل موارد زیر می باشد:

انجام هماهنگی مستمر برای تمامی اقدامات مرتبط با آموزش بیماران با سرپرستار و مسئول نظارت بر آموزش به بیمار در سطح بیمارستان و سوپروایزر آموزشی بیمارستان

برنامه ریزی و انجام نیازسنجی آموزشی از بیماران بخش

اولویت بندی نیازهای آموزشی بیماران بخش

طراحی برنامه های آموزشی مبتنی بر نیازسنجی آموزشی انجام شده

پیشنهاد برنامه های آموزشی بخش توسط سرپرستار به مدیریت پرستاری

اجرای برنامه های آموزشی بیماران براساس نیازسنجی انجام شده پس از تایید و ابلاغ مدیر پرستاری

برنامه ریزی و مشارکت در زمینه طراحی پمفلت ها و جزوات آموزشی براساس استانداردها و تهیه بانک اطلاعاتی آموزشی

پیش بینی منابع مالی و تسهیلات آموزشی مورد نیاز براساس اولویت ها

مشارکت و نظارت بر اجرای برنامه های آموزشی بیماران در بخش

ارزیابی و تعیین میزان اثربخش بودن آموزشهای ارائه شده (حداقل سه ماه یکبار)

بند ب) ابلاغ سیاستهای آموزشی برای بیماران / همراهان به بخش های بالینی

نیازهای آموزشی بیماران با توجه به نوع فعالیت تخصصی و سطوح دانش گیرندگان خدمت و مراقبت های پرستاری مورد نیاز در بخش های مختلف براساس بیماری های شایع هر بخش، توسط کارگروه آموزش به بیمار شناسایی و الویت بندی شده و پس از تایید مدیر پرستاری، ضمن تامین امکانات اجرایی شود .

نیازهای آموزشی بیماران و همراهان با محوریت مسئول نظارت بر آموزش به بیمار در سطح بیمارستان و سوپروایزر آموزشی و نظارت مدیر پرستاری شناسایی و اولویت بندی شود.

منابع آموزشی و کمک آموزشی مورد نیاز برنامه های آموزشی بیماران و همراهان برنامه ریزی و تامین شود.

و مدیریت پرستاری با بازدیدهای میدانی بر اجرای صحیح برنامه های آموزشی بیماران و همراهان نظارت نماید.

سیاست های آموزشی بیمارستان شامل موارد زیر می باشد:

عنوان دستورالعمل: آموزش خودمراقبتی برای بیماری های شایع

کلیه پرسنلی که به نحوی بیماران به آنها مراجعه می کنند وظیفه دارند در صورت نیاز به آنها آموزش ارائه دهند.

ارائه دهندگان خدمت در زمان پذیرش در واحد پذیرش، در بدو ورود به بخش بستری یا اورژانس، در حین بستری در بیمارستان، در هنگام ترخیص و در پیگیری پس از ترخیص موظف به آموزش به بیمار می باشند.

در زمان پذیرش در واحد پذیرش، فرد راهنمای بیماران موظف است در مورد هزینه درمان و تعهدات بیمه، در خصوص حفظ و اهمیت دستبند شناسایی، نحوه دسترسی به بخش و آشنایی با طبقات، ساعات ملاقات آموزش دهد و پمفلت آموزشی را به وی تحویل دهد.

در زمان پذیرش در بخش بستری پرستار مسئول بیمار موظف است پس از ارزیابی و نیازسنجی آموزشی بیمار در مورد معرفی خود، سرپرستار و پزشک به بیمار آموزش دهد. اطلاعاتی در مورد نحوه دسترسی به پزشک و پرستار، نحوه کار با تجهیزات اتاق، در مورد بهداشت دست و تفکیک زباله ها، در مورد راه های خروج اضطراری، در مورد پیشگیری از زخم بستر و سقوط از تخت، زمان سرو غذا و ممنوعیت استعمال دخانیات، روند درمان و شرایط حضور همراه آموزش های لازم را ارائه دهد.

در زمان پذیرش در بخش اورژانس پرستار مسئول بیمار موظف است پس از نیازسنجی آموزشی از بیمار در مورد معرفی خود و نحوه دسترسی به پرستار و پزشک، در مورد بهداشت دست و تفکیک زباله ها، در مورد پیشگیری از سقوط از تخت، در مورد تشخیص بیماری و روش درمان، در مورد مدیریت درد و سرم تراپی و در مورد اقدامات تشخیصی که انجام خواهد شد به بیمار آموزش دهد.

پزشک معالج موظف است چه در اورژانس یا در بخش بستری در مورد بیماری و نحوه درمان، مراحل و طول احتمالی

درمان، درمان های جایگزین، عوارض درمان یا عدم درمان و پیامد آنها توضیحات لازم را به صورت شفاهی به بیمار ارائه دهد.

پرستار در حین بستری بیمار موظف است در مورد برنامه درمانی، عوارض احتمالی سیر درمان براساس کتابچه راهنمای بیماریها، نحوه مراقبت از خود، پوزیشن مناسب، کنترل درد، سرم تراپی، فوریت های احتمالی، اقدامات تشخیصی و رژیم غذایی به بیمار آموزش دهد و ثبت نماید.

در هنگام ترخیص پزشک موظف است در مورد رژیم غذایی، فوریت های احتمالی و علائم هشداردهنده و نحوه دسترسی به خدمات اورژانس، نحوه استراحت و محدوده فعالیت، مراقبت از زخم، زمان مراجعه بعدی و نحوه استفاده از داروهای تجویز شده به بیمار آموزش دهد و ثبت نماید.

در زمان ترخیص پرستار موظف است در مورد فوریت های احتمالی و نحوه دسترسی به خدمات اورژانس، نحوه مراقبت از زخم و محل آسیب دیده، آموزش های لازم جهت پیشگیری از عود مجدد بیماری، نحوه مصرف داروها در منزل، نحوه پیگیری جواب آزمایشات معوقه، آموزش نحوه تغذیه به بیمار آموزش دهد و ثبت نماید.

در هنگام ترخیص پرستار موظف است فرم آموزش به بیمار تکمیل شده و فرم خلاصه پرونده و پمفلت آموزشی مورد نیاز را به بیمار تحویل دهد.

آموزش به بیمار باید به یکی از روش های چهره به چهره، استفاده از پمفلت و جزوات آموزشی، نمایش فیلم آموزشی و برگزاری کلاس های آموزشی انجام شود.

در پایان هر آموزش باید آموزش دهنده اثر بخشی آموزش را در بیماران ارزیابی نماید.

عنوان دستورالعمل: آموزش خودمراقبتی برای بیماری های شایع

مسئول نظارت بر آموزش به بیمار در سطح بیمارستان موظف است کلیه آموزش های ارائه شده به بیماران را از نظر اثربخشی ارزیابی نماید و در صورت نیاز اقدامات اصلاحی را ارائه دهد.

به منظور اخذ مشارکت از بیماران در اجرای طرح مراقبت و درمان، افزایش اعتماد بیمار و خانواده او به کادر پزشکی و پرستاری و تسهیل روند مراقبت و درمان، و اطمینان از اثربخشی آموزش های خود مراقبتی و ارتقای سلامت بیمار آموزش خود مراقبتی به بیماران در بخش های بالینی توسط پزشکان و پرستاران و سایر کارکنان مرتبط انجام شود.

خودمراقبتی مجموعه ای از اعمالی است که فرد به صورت اکتسابی، آگاهانه و هدفدار برای خود، فرزندان و خانواده اش انجام می دهد تا از لحاظ جسمی، روانی، اجتماعی سالم بماند و همچنین در صورت ابتلا به بیماری و بستری در بیمارستان براساس آموزشهای دریافتی در جین بستری و پس از ترخیص از سلامت خود و خانواده اش حفاظت نماید.

انواع روشهای آموزش به بیمار شامل چهره به چهره، استفاده از پمفلت و جزوات آموزشی، نمایش فیلم آموزشی و برگزاری کلاسهای آموزشی است.

حداقل های توضیحات و آموزشهای خودمراقبتی که باید توسط پزشک در دوران بستری ارائه شود شامل:

اطلاعات قابل فهم در باره بیماری و نحوه درمان، مراحل و طول احتمالی درمان، درمان های جایگزین، عوارض درمان یا عدم درمان، پیش آگهی، داروهای مصرفی و عوارض احتمالی، تغذیه و رژیم درمانی، خودمراقبتی و بازتوانی می باشد

حداقل های توضیحات و آموزش های خودمراقبتی که باید توسط پرستار در دوران بستری ارائه شود شامل:

افزایش آگاهی بیماران در مورد عوارض احتمالی سیر بیماری و روش برخورد با عوارض، پوزیشن مناسب، نحوه مراقبت از خود و مدیریت درد و سایر موارد براساس نیازسنجی آموزشی توسط مسئول آموزش بخش می باشد.

همچنین سایر کارکنان بالینی شامل فیزیوتراپی، کارشناس تغذیه و ... باید آموزش های لازم را ارایه داده و در فرم مربوطه ثبت نمایند.

نحوه آموزش خودمراقبتی:

آموزش خود مراقبتی از زمان پذیرش بیمار تا پس از ترخیص وی انجام می شود و شامل مراحل زمان پذیرش و تشکیل پرونده توسط واحد پذیرش، بستری و بدو ورود در بخش توسط پرستار، حین بستری توسط پزشک و پرستار، حین ترخیص توسط پزشک و پرستار و پس از ترخیص توسط واحد پیگیری پس از ترخیص می باشد.

آموزش زمان پذیرش و تشکیل پرونده توسط واحد پذیرش

واحد پذیرش پس از دریافت فرم معرفی نامه اقدامات مربوط به پذیرش و تشکیل پرونده را انجام می دهد.

پس از انجام اقدامات مربوط به تشکیل پرونده در واحد پذیرش، بیمار توسط مسئول راهنمای بیماران به بخش منتقل می شود.

عنوان دستورالعمل: آموزش خودمراقبتی برای بیماری های شایع

مسئول راهنمای بیماران در حین انتقال بیمار، آموزش های اولیه در مورد هزینه درمان و تعهدات بیمه، در خصوص حفظ و اهمیت دستبند شناسایی، نحوه دسترسی به بخش و آشنایی با واحدها، ساعات ملاقات و... و در فرم ثبت آموزش به مددجو ثبت و امضاء می نماید.

آموزش بستری و بدو ورود در بخش توسط پرستار

پرستار در بدو ورود بیمار به بخش، آموزش های لازم را بر اساس مطالب موجود در فرم ابلاغی آموزش به بیمار ارائه می دهد.

پرستار ابتدا خود، سرپرستار و پزشک معالج را به بیمار معرفی می نماید و نحوه دسترسی به ایشان را توضیح می دهد.

سپس با انتقال بیمار به تخت در مورد شماره اتاق، نحوه استفاده از تلفن، تخت، زنگ احضار پرستار، تلویزیون و سایر تجهیزات را به وی آموزش می دهد.

پرستار همچنین در مورد اقدامات خود مراقبتی مانند بهداشت دست، پیشگیری از سقوط، پیشگیری از زخم بستر و تفکیک پسماند، راه های خروج اضطراری و عدم استعمال دخانیات به بیمار آموزش می دهد.

پرستار تمام موارد آموزش داده شده را در فرم آموزش ثبت و مهر می نماید.

پس از آموزش بدو پذیرش، پرستار نیازسنجی آموزشی برای بیمار انجام می دهد و تشخیص پرستاری با هدف نیاز آموزشی خودمراقبتی برای بیمار تدوین می نماید.

آموزش حین بستری توسط پزشک معالج

پزشک معالج بیمار در اولین ویزیت در مورد بیماری، نحوه درمان، مراحل و طول احتمالی درمان، روش های جایگزین، پیامدها و عوارض احتمالی درمان یا عدم درمان به صورت شفاهی آموزش می دهد.

همچنین در هر زمان که لازم باشد بنا بر سیر درمان پزشک معالج آموزش های لازم مانند داروهای مصرفی و عوارض احتمالی و یا تغذیه و رژیم درمانی را به بیمار ارائه می دهد.

در صورتی نیاز به انجام یک پروسیجر تهاجمی که لیست آن توسط مدیریت ابلاغ شده است لازم است آموزش های لازم ارائه شود و رضایت آگاهانه از بیمار گرفته شود که این امر باید توسط فرد اقدام گر انجام شود.

پرستار در صورت درخواست پزشک معالج پمفلت راهنمای بیماری که شامل بیماری، برنامه درمان، روش های درمانی جایگزین و پیامدها و عوارض احتمالی می باشد را جهت مطالعه به بیمار می دهد و در صورت نیاز به سوالات وی پاسخ می دهد.

آموزش حین بستری توسط پرستار

پس از انجام نیازسنجی آموزشی پرستار آموزش های لازم را در مورد نیازهای خودمراقبتی به بیمار ارائه می دهد.

عنوان دستورالعمل: آموزش خودمراقبتی برای بیماری های شایع

پرستار در مورد عوارض احتمالی سیر بیماری و روش برخورد با عوارض و اقدامات درمانی که در این مرکز انجام خواهد شد آموزش های لازم را با توجه به پمفلت راهنمای پرستار به بیمار ارائه می دهد و سپس در فرم آموزش ثبت می کند.

پرستار در مورد فوریت های احتمالی که ممکن است به وقوع بپیوندد آموزش های لازم را به بیمار ارائه می دهد.

در صورتی که بیمار تحت عمل جراحی قرار می گیرد، پرستار پذیرش اتاق عمل آموزش های لازم در مورد شرایط اتاق عمل و اقدامات قبل و بعد از بیهوشی که بیمار آن را تجربه خواهد کرد به وی ارائه می دهد.

پرستار به منظور افزایش توان خودمراقبتی سایر نیازهای آموزشی که منحصر به فرد بیمار است را به وی آموزش می دهد که شامل مراقبت های تسکین درد، میزان فعالیت ها، دارویی، پانسمان، لوله ها، مایع درمانی می باشد و سپس در فرم آموزش ثبت می کند.

آموزش حین ترخیص توسط پزشک معالج

پزشک معالج حین ترخیص در مورد فوریت های احتمالی، رژیم غذایی مناسب، نحوه استراحت و محدودیت فعالیت، تعویض پانسمان و زمان مراجعه بعدی به بیمار آموزش می دهد و در فرم آموزش حین ترخیص ثبت می نماید.

پزشک معالج حین ترخیص کلیه داروهای مورد نیاز در منزل و روش استفاده از آنها را در فرم ترخیص ثبت می نماید.

آموزش حین ترخیص توسط پرستار

پرستار آموزش های مربوط به منزل مانند نحوه صحیح مصرف دارو، تغذیه، مراقبت های پرستاری و آموزش روش های پیشگیرانه جهت جلوگیری از عود مجدد بیماری، فوریت های احتمالی، علائم هشدار دهنده، نحوه دسترسی به خدمات اورژانس، مراقبت از زخم محل جراحی و عضو آسیب دیده و پیشگیری از عفونت را به بیمار آموزش می دهد و در فرم آموزش ثبت می نماید.

در صورت نیاز مسئول تغذیه هنگام ترخیص در مورد رژیم غذایی و تداخلات دارو و غذا به بیمار آموزش می دهد.

پرستار روش پیگیری و مراجعه بعدی را به بیمار آموزش می دهد و در فرم آموزش ثبت می کند.

پرستار فرم آموزش پس از ترخیص که به عنوان پمفلت آموزشی بیمار می باشد را به وی تحویل می دهد و در فرم آموزش ثبت می کند.

بیمار (آموزش گیرنده) در هنگام ترخیص و پس از دریافت آموزش ها و خلاصه پرونده قسمت مربوطه در فرم آموزش حین ترخیص را امضا می کند.

رابط آموزش بخش یا سرپرستار، هنگام ترخیص فرم آموزش به بیمار را بررسی و آموزش های ارائه شده توسط پرسنل را ارزیابی می نماید و پس از تأیید مهر و امضاء می کند.

پیگیری پس از ترخیص:

مسئول پیگیری پس از ترخیص بیماران موظف است طبق برنامه ریزی قبلی (فالوآپ عمومی یا متواتر) پیگیری های لازم را انجام دهد.

مسئول پیگیری پس از ترخیص بیماران از طریق سامانه پیگیری بیماران پس از ترخیص به اطلاعات مریض دسترسی دارد قرار می دهد.

مسئول پیگیری پس از ترخیص بیماران موظف است با کلیه آنها تماس گرفته و فرم مربوطه را تکمیل نماید و به واحد دفتر پرستاری گزارش دهد.

مسئول پیگیری پس از ترخیص بیماران طی تماس با بیمار موظف است وضعیت بیمار را بررسی نماید و در صورتی که بیمار نیاز به آموزش یا پیگیری داشته باشد به مسئول نظارت بر آموزش به بیمار در سطح بیمارستان اطلاع دهد و در فرم مخصوص ثبت نماید.

در صورتی که بیمار نیاز به یک اقدام درمانی یا مراقبتی داشته باشد مسئول نظارت بر آموزش به بیمار در سطح بیمارستان راهنمایی های لازم در مورد درمان در منزل یا مراجعه به بیمارستان به وی ارائه می دهد.

عنوان دستورالعمل: آموزش خودمراقبتی برای بیماری های شایع

مسئول نظارت بر آموزش به بیمار در سطح بیمارستان اثربخشی آموزشهای خود مراقبتی ارائه شده به بیماران را سنجیده و گزارش ارزیابی آموزش بیماران را به تیم مدیریت و رهبری ارائه و در صورت لزوم اقدام اصلاحی / برنامه بهبود کیفیت تدوین، ابلاغ و اجرا می شود.

منابع:

تجارب بیمارستان
استاندارد اعتباربخشی
آیین نامه تیم مدیریت و رهبری
استاندارد بیمارستان های ارتقاء دهنده سلامت

تهیه کننده	تایید کننده	ابلاغ کننده
اکرم مومنی سوپروایزر آموزشی	معصومه سرمدی مدیر پرستاری	دکتر مینا ابراهیمی ریاست بیمارستان